

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА
ВАСПИТАЧЕ „МИХАИЛО ПАЛОВ“- Вршац, Србија
UNIVERZITET DE VEST "AUREL VLAJKU" Arad - Rumunija

UDK 371.95

ISSN 1820-1911

**DOSTIGNUĆA
I
PERSPEKTIVE
U
OBRAZOVANJU DAROVITIH**

TEMATSKI ZBORNIK 24

Vršac - Arad, 2019.

Izdavači:
Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov“ – Vršac
Universitatea de Vest „Aurel Vlaicu“, Arad, Romania

Za izdavače:
Prof. dr Ramona Lile
Doc. dr Jelena Prtljaga

Zbornik uredili:
Akademik Grozdanka Gojkov
Prof. dr Aleksandar Stojanović

Redakcija:

Prof. dr A. Ilika, Arad, Rumunija	Dr Artur Zimny, Konin, Poland
Prof. dr S. Kurteš, Univ. Teksas A&M, Katar	Dr M. Maran
Prof. dr M. Zuljan, Ljubljana, Slovenija	Prof. dr A. Gojkov Rajić
Prof. dr A. Kolak, Zagreb, Hrvatska	Doc. dr J. Prtljaga
Akademik M. Milin, Arad, Rumunija	Doc. dr T. Nedimović
Prof. dr Lj. Kevereski, Bitolj, Makedonija	Doc. dr E. Činč
Prof. dr V. Nojman, Temišvar, Rumunija	Dr N. Sturza Milić
Dr Jakub Bartoszewski, Konin, Poland	Prof. dr Aleksandar Stojanović

Recenzenti:
Prof. dr Gabrijela Kelemen, Arad, Rumunija
Prof. dr Marjan Blažič, Novo mesto, Slovenija
Prof. dr Ljupčo Kevereski, Bitolj, Makedonija

Lektor i prevodilac rezimea:
engleski jezik – doc. dr Jelena Prtljaga

Lektori:
Dr Ivana Đorđev (srpski jezik)
Dr Ljiljana Kelemen Milojević
Doc. dr Branduša Žujka (rumunski jezik)

Likovni urednik:
Stanislav Suhecki

Tehnički urednik:
Prof. dr Aleksandar Stojanović

Elektronska obrada publikacija:
dr Predrag Prtljaga
<http://www.research.rs>

ISSN 1820-1911
ISBN 978-86-7372-270-2

**DOSTIGNUĆA I
PERSPEKTIVE
U OBRAZOVANJU
DAROVITIH**

**LATEST DEVELOPMENTS
AND PERSPECTIVES
IN GIFTED EDUCATION**

ZBORNIK VISOKE ŠKOLE STRUKOVNIH STUDIJA ZA
VASPITAČE „MIHAILO PALOV“ - VRŠAC

MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
„DOSTIGNUĆA I PERSPEKTIVE U OBRAZOVANJU DAROVITIH“

Sadržaj:

	str.
Uvodne napomene	11
 I Impulsi za diskusiju	
Taisir Subhi Yamin: The latest developments in gifted education	19
 II Saopštenja i diskusija	
Milica Andevski, Branislav Banić, Mira Vidaković, Jasmina Arsenijević: ZNAČAJ KONTEKSTA UČENJA IZ DISKURSA NEURODIDAKTIČKIH ISTRAŽIVANJA	25
Anica Arsić: PROGRAM SOLFEĀDA NAMENJEN DAROVITIM UČENICIMA	36
Snežana Babić-Kekez, Dalibor Farbaš: STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA ZA RAD SA DAROVITIM UČENICIMA U OBRAZOVNOJ POLITICI	45
Đurađ Barać: ULOGA PORODICE I ŠKOLE U PODSTICANJU DAROVITOSTI	51
Гордана Будимир-Нинковић, Ненад Стевановић: МОГУЋНОСТИ ПРИМЕНЕ РАЧУНАРСКИХ ИГАРА У ОБРАЗОВАЊУ ДАРОВИТИХ	63
Милана Дабић Боричић: ЗАХТЕВИ НА ВИСОКИМ НИВОИМА ПОСТИГЊУЋА ЕКСТЕРНИХ ТЕСТИРАЊА ИЗ МАТЕМАТИКЕ (TIMSS и PISA)	73
Simona Dolsina, Urska Zerah, Moja Jurisevic: QUALITY ASSURANCE IN GIFTED EDUCATION - WHY AND HOW?	84
Grozdanka Gojkov: DAROVITOST I ISTRAŽIVANJA KOGNITIVNOG STILA - TRENDOVI I PERSPEKTIVE -	91
Ивана Ђорђевић, Љиљана Келемен Милојевић: РАЗГОВОРНЕ ИГРЕ ЗА РАЗВИЈАЊЕ И ПОДСТИЦАЊЕ ДАРОВИТОСТИ И КРЕАТИВНОСТИ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА И УЧЕНИКА	125
Предраг Илић, Јасмина Младеновић: МОГУЋНОСТИ КОРИШЋЕЊА АПЛИКАЦИЈЕ СКРЕЧ У ЕДУКАЦИЈИ ДАРОВИТЕ ДЕЦЕ	135
Biljana Joksimović: NASTAVNE AKTIVNOSTI KAO PODRŠKA DAROVITIM UČENICIMA	140

Nataša Jovičić: DEČJA IGRA I RAZVOJ STVARALAČKIH SPOSOBNOSTI DAROVITIH	153
Slavica Komatina, Jelena Kaplanović: IZAZOVI SOCIJALIZACIJE U SAVREMENOM DRUŠTVU I PERSPEKTIVE U OBRAZOVANJU DAROVITIH	165
Миона Коматина: КРЕАТИВНО ПИСАЊЕ У НАСТАВИ КАО ПОДСТИЦАЈ РАЗВОЈА ТАЛЕНТА И КРЕАТИВНОСТИ	181
Маја Косановић: IDENTIFIKACIJA I PRAĆENJE DAROVITIH UČENIKA	193
Ljiljana Krneta: VIZUELNO OPAŽANJE I KREATIVNOST - JEDINSTVO SLIKE I POJMA	207
Slavica Maksić: STUDENTI NE ŽELE DA UČE MANJE NEGO SMISLENIJE	220
Jelena Maksimović, Jelena Osmanović: EMPIRIJSKA VALIDACIJA TEORIJSKIH IMPLIKACIJA RADA SA DAROVITIMA	230
Mirča Maran, Nevena Knežević: VRŠAČKA GIMNAZIJA I DAROVITI UČENICI	238
Nikola Mijanović: ŠKOLA U FUNKCIJI PODSTICANJA RAZVOJA DAROVITIH UČENIKA	249
Александар Нађ Олајош, Драгана Пријић Борковић: САЗНАЈНЕ ПОТРЕБЕ, МОТИВАЦИОНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ИНТЕРЕСОВАЊА ДАРОВИТИХ УЧЕНИКА	266
Маринел Негру: ИНОВАЦИОНИ ЕЛЕМЕНТИ У ДИДАКТИЧКОМ ДИЗАЈНУ ЧАСА РУМУНСКОГ ЈЕЗИКА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ - ПРИМЕНА ИСТРАЖИВАЧКИХ ЗАДАТАКА У РАДУ СА ДАРОВИТИМА	273
Tanja Nedimović, Nataša Sturza Milić, Aleksandar Stojanović: RAZVIJANJE KREATIVNOSTI DECE RANOG UZRASTA - ULOGA VASPITAČA	280
Mirjana Nikolić, Mirko Marković: PROJEKTNО UČENJE DAROVITIH UČENIKA	290
Radmila Nikolić, Danica Veselinov: DELFI METODA KAO DIDAKTIČKA INSTRUKCIJA U RADU SA DAROVITIM STUDENTIMA ..	299
Љубивоје Стојановић, Вера Ж. Радовић: ВАСПИТАЊЕ СТВАРАЛАЧКЕ ОДГОВОРНОСТИ КОД ДАРОВИТИХ ..	307
Jasmina Stolić Pivnički: PODSTICANJE I RAZVIJANJE MUZIČKE KREATIVNOSTI KAO PREDUSLOV ZA POJAVU INOVACIJA	320
Tomislav Suhecki: KO SE PLAŠI DEČIJEG LIKOVNOG STVARALAŠTVA	336
Dragana Veljković Stanković, Jelena Stojiljković: О РАЗВОЈУ МЕТАФОРИЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ДАРОВИТИХ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ НА ПРИМЕРУ ОБРАДЕ РОМАНА ИВЕ АНДРИЋА НА ДРИНИ ТУПРИЈА	339
Ивана Веселиновић: УТИЦАЈ РАЗЛИЧИТИХ НАСТАВНИХ СТРАТЕГИЈА И КОНТЕКСТА УЧЕЊА НА РАЗВОЈ МАТЕМАТИЧКЕ ДАРОВИТОСТИ ДЕЦЕ НИЖЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА	352

Зорица Влајковац, Снежана Влајковац: ЕФИКАСНОСТ ДИДАКТИЧКИХ ИНСТРУКЦИЈА У ПОДСТИЦАЊУ КРЕАТИВНОСТИ УЧЕНИКА ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	370
Brinduša Žujka, Daniela Barbulov Popov: KREATIVNOST I VEŠTINE CRTANJA DECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA	389

THE BOOK OF COLLECTED ARTICLES OF
THE PRESCHOOL TEACHER TRAINING COLLEGE
"MIHAILO PALOV" - VRŠAC

INTERNATIONAL CONFERENCE
“LATEST DEVELOPMENTS AND PERSPECTIVES IN GIFTED EDUCATION”

Contents:

	page
Introductory remarks	
 I Discussion impulses	
Taisir Subhi Yamin: The latest developments in gifted education	
 II Paper presentations and discussion	
Milica Andevski, Branislav Banić, Mira Vidaković, Jasmina Arsenijević: IMPORTANCE OF LEARNING CONTEXT FROM DISCOURSE OF NEURODIDACTIC STUDIES.....	
Anica Arsić: THE SOLFEGGIO PROGRAM FOR GIFTED PUPILS	
Snežana Babić-Kekez, Dalibor Farbaš: PROFESSIONAL TEACHER TRAINING FOR WORKING WITH THE GIFTED IN EDUCATIONAL POLICY	
Đurađ Barać: THE ROLE OF FAMILY AND SCHOOL IN ENCOURAGING GIFTEDNESS	
Гордана Будимир-Нинковић, Ненад Стевановић: POSSIBILITIES OF USING COMPUTER GAMES IN THE EDUCATION OF GIFTED	
Милана Дабић Боричић: CRITERIA FOR HIGH LEVELS OF ACHIEVEMENT ON MATHEMATICS EXTERNAL TESTING (<i>TIMSS</i> AND <i>PISA</i>)	
Simona Dolsina, Urska Zerak, Mojca Jurisevic: QUALITY ASSURANCE IN GIFTED EDUCATION – WHY AND HOW?	
Grozdanka Gojkov: GIFTEDNESS AND RESEARCH OF COGNITIVE STYLE - TRENDS AND PERSPECTIVES -	
Ивана Ђорђевић, Љиљана Келемен Милојевић: TALKATIVE GAMES FOR DEVELOPING AND ENCOURAGING GIFTEDNESS AND CREATIVITY OF PRESCHOOL CHILDREN AND PUPILS	
Предраг Илић, Јасмина Младеновић: POSSIBILITIES OF USING SCRATCH IN GIFTED CHILDREN EDUCATION	
Biljana Joksimović: TEACHING ACTIVITIES TO SUPPORT GIFTED STUDENTS	
Nataša Jovičić: CHILD'S PLAY AND THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY WITH THE TALENTED CHILDREN.....	

Slavica Komatina, Jelena Kaplanović: CHALLENGES OF SOCIALIZATION IN CONTEMPORARY SOCIETY AND PERSPECTIVES IN THE EDUCATION OF GIFTED	
Миона Коматина: CREATIVE WRITING IN TEACHING AS STIMULATION OF TALENT AND CREATIVITY DEVELOPMENT.....	
Maја Kosanović: IDENTIFYING AND TRACKING GIFTED STUDENTS	
Ljiljana Krneta: VISUAL PERCEPTION AND CREATIVITY – UNITY OF IMAGE AND CONCEPT	
Slavica Maksić: UNIVERSITY STUDENTS DO NOT LIKE LESS LEARNING BUT MORE MEANINGFUL LEARNING	
Jelena Maksimović, Jelena Osmanović: EMPIRICAL VALIDATION OF THE THEORETICAL IMPLICATIONS OF WORK WITH GIFTED	
Mirča Maran, Nevena Knežević: VRŠAC GRAMMAR SCHOOL AND GIFTED STUDENTS	
Nikola Mijanović: SCHOOL AIMED AT THE STIMULATION OF THE GIFTED PUPILS DEVELOPMENT	
Александар Нађ Олајош, Драгана Пријић Борковић: COGNITIVE NEEDS, MOTIVATIONAL CHARACTERISTIC AND INTEREST OF GIFTED STUDENTS	
Маринел Негру: INNOVATIVE ELEMENTS IN DIDACTIC DESIGN OF THE ROMANIAN LANGUAGE CLASS IN YOUNGERGRADES OF PRIMARY SCHOOL - MODEL OF PROCESSING THE TEXT WITH THE HELP OF RESEARCH TASKS ON THE SAMPLE OF A ROMANIAN FAIRY TAIL	
Tanja Nedimović, Nataša Sturza Milić, Aleksandar Stojanović: DEVELOPING CREATIVITY AT EARLY AGE – PRESCHOOL TEACHER ROLE.....	
Mirjana Nikolić, Mirko Marković: PROJECT LEARNING OF GIFTED STUDENTS	
Radmila Nikolić, Danica Veselinov: THE DELPHI METHOD AS DIDACTIC INSTRUCTION IN THE WORK WITH GIFTED STUDENTS	
Љубивоје Стојановић, Вера Ж. Радовић: TEACHING CREATIVE RESPONSIBILITY TO THE GIFTED.....	
Jasmina Stolić Pivnički: ENCOURAGING AND DEVELOPING MUSIC CREATIVITY AS A PRECONDITION FOR THE OCCURRENCE OF INNOVATION	
Tomislav Suhečki: WHO IS AFRAID OF CHILDREN'S VISUAL CREATIVITY?.....	
Dragana Veljković Stanković, Jelena Stojiljković: ON DEVELOPMENT OF METAPHORICAL COMPETENCE OF THE GIFTED IN SERBIAN LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING THROUGH THE EXAMPLE FOR PRESENTATION OF IVO ANDRICH'S <i>THE BRIDGE ON THE DRINA</i>	
Ивана Веселиновић: INFLUENCE OF DIFFERENT TEACHING STRATEGIES AND CONTEXTS OF LEARNING ON DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL GIFTEDNESS OF CHILDREN OF LOWER PRIMARY SCHOOL AGE	
Зорица Влајковац, Снежана Влајковац: EFFICIENCY OF DIDACTIC INSTRUCTIONS IN ENCOURAGING THE CREATIVITY OF THE FOURTH GRADE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS	

Brinduša Žujka, Daniela Barbulov Popov: CREATIVITY AND DRAWING
SKILLS OF PRESCHOOL AGED CHILDREN .....

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Имајући у виду савремене трендове у науци и велика очекивања у свим крајевима света од свих чланова друштва у смислу развоја њиховог потенцијала, није необично да се и од даровитих очекује исто. Упркос великим корацима напретка на овом подручју, постоје још увек бројна отворена питања, почевши од погледа на теорије развоја, идентификације и дефинисања даровитости, преко начина истраживања феномена даровитости, до модела претварања потенцијала у постигнућа. У литератури се још увек наилази на различите ставове и по питању стваралачке перформансе за коју се сматра да је основни индикатор даровитости. Андерсон (Anderson) и сарадници су, испитујући доказе за супериорну стваралачку перформансу, нашли да она, углавном, настаје тек после дугих периода намерног вежбања које резултира у каснијим психолошким адаптацијама и комплексним когнитивним механизмима. Радови у овом монографском зборнику указују на непрегледну разноликост личности даровитих, које, „ношене судбином, чија суштина у досезању неке ствари напослетку стиче објективни значај” (Jaspers, 2003), на том путу самоостварења треба подстицати или им се мора стварати контекст за исто; такође, указују на то и да се за сигурнијим приступима и начинима подстицања још трага. Претходно речено потврђује трајање интересовања и број истраживача окупљених и овога пута на Округлом столу у Вршцу, као и прилози у овом монографском зборнику, теме које имају циљ да кроз метаанализу отворе простор за сагледавања перспективе за даље кораке у образовању даровитих.

Тако се у текстовима који су пред читаоцем налазе и питања из подручја развијања даровитости, која по дискурсу и налазима истраживања траже још доста удубљивања у оно што се данас зна о овом феномену, о разумевању приступа схватању даровитости, теоријским моделима изванредне експертизе и схватања о развоју концептуалног знања даровитих и узајамног деловања на специфичне области и умећа у њима, тзв. интегрисани модел даровитости и сл. Једно од питања коме више текстова придаје велики значај и којим се једнако посвећено баве истраживачи теоретичари, као и практичари, јесте самодетерминисаност, за коју се последњих деценију-две посебно интересују и сви који се баве даровитима; импулси за исте једнако долазе, како из света науке, дакле, експлораторно, интринзично мотивисани, тако и из света рада, утилитарно усмерени. Тако да, експлицитно или имплицитно, више истраживања наглашава изражене

способности даровитих у постављању сопствених циљева (М. Андевски, Б. Банић и М. Видаковић), у разумевању намера (Ћ. Бараћ), у саморегулацији, у упорности (А. Арсић) и доследном самосхватању. Самосхватање се дефинише као разумевање и давање смисла будућем развоју, дакле као сврха којом се развој даровитих кристалише и усмерава тако што интегрише личност (М. Дабић-Боричић). Такође, истраживања у овом монографском зборнику потврђују тезу о значају самодетерминисаности за психолошки развој и стабилност (П. Илић и Ј. Младеновић). Претходно чини подстицај за нова истраживања којима би се посматрала самодетерминисаност као фактор за остварења у професији и другим областима живота код индивидуа које имају висок интелектуални потенцијал, дакле, постоје намере да се сагледа у којој мери даровити имају јасно одређене смернице сопственог развоја, јасан циљ, смисао, сврху и у којој мери ово утиче на њихов развој, интеграцију. У оквиру овога је и намера да се даље сагледају вредности којима се даровити руководе у остваривању постављених циљева и колико су задовољни својим остварењима. Налази у овом зборнику, директно или индиректно, указују да даровити појединци представљају групу која показује ранију зрелост, са израженом способношћу саморегулације (С. Долшина, У. Жерак, А. Видрих и М. Јуришевич), и потврђују Бандурино схватање саморегулације које укључује концепт циљем усмереног понашања којим се тежи постизању жељених исхода, а налази иду у прилог значаја истог, јер могу да предупреду евентуални неуспех даровитих.

Даље се у текстовима намећу потребе праксе да се са више сигурности спецификују универзалне, опште карактеристике развоја и јединствене специфичне способности и да се надаље утврђује њихова веза са специфичним перформансама у неком домену из угла разумевања развојног пута разних облика даровитости; да се јасније и боље врше избори начина за концептуално схватање даровитих, те да им се помогне да интегришу своје специфично знање и централно концептуално схватање у доменима њихових талената, из чега произилази њихово богато путовање уз ”степенице ума”, и стварање ”концептуалног премошћавања”, којим се ствара ”концептуални мост” са једног развојног нивоа на други.

Како је циљ скупа био да се дискурсом истраживача са ширих простора у размени погледа, хипотеза, налаза истраживања, или искустава сагледају *достигнућа и перспективе у образовању даровитих*, садржаји у овом монографском зборнику, „долазећи” из више земаља, захватају широк спектар питања у вези са темом која је у наслову, а налази истраживања и практични покушаји имплементације

нових дидактичких поступака сведоче о вредним достигнућима и указују на чињеницу да се јављају нове перспективе у више аспеката проучавања даровитости и настојања на подизању ефикасности њеног подстицања. У наставку се доноси неколико цртица које указују на претходно.

О развоју даровитости на Округлом столу дискутовало се из угла контекста комуникације и доживљавања асимиловањем социокултурног искуства кроз инклузију у активности паралелно са мајсторством језика; даровитост се притом манифестује као развој способности за диференцирање, те се посматра значај јединства когнитивне и емоционалне перцепције (вредност интелигенције у развоју ”кодекса смисла” културе), али и утицај овога на стваралачку делатност и границе имплементације даровитости. Када је у фокусу аспект различитости даровитих, говори се о различитости даровитих по језику, култури, друштвеној класи, етничкој припадности, раси и другим факторима, и о начину на који их идентификујемо и помажемо им да развију своје различите способности, те исти морају бити толико различити какви јесу и сами даровити; дискутују се и приступи који би служили овим различитостима. А о налазима неуробиолошких теорија и рефлексијама истих на дидактичке захтеве дискутује се из угла интенција да потврде и модификују (реформско) педагошко знање стечено искуством, као и из угла потреба да „пертурбирају” митове и илузије нормативне педагогије као педагогије постулата и традиционалног гледања на релације поучавања и учења (М. Андевски и др.).

Једно од питања односи се на трендове и питања истраживања когнитивног стила. Теоријском метаанализом разјашњава се конфузија у дефинисању појмова когнитивног стила, стила учења, стратегија учења, интелектуалног стила... Јасна дефинисаност ових појмова значајна је за област даровитих, те се дискурс фокусира на посматрање недоумица за област персонализације и менторског рада са даровитима. Анализом широког спектра налаза релевантних истраживања и теоријских и емпиријских проблема који су се акумулирали током протеклих деценија, дошло се до закључака који иду у прилог значају когнитивног стила, а тиме и потреби за даљим истраживањима (Г. Гојков).

Питање како створити услове који ће допринети већем креативном изражавању студената и њихових наставника на универзитету отвара С. Максић, сматрајући да ниво високог образовања пружа велике шансе за креативно учење, али испитивање уверења наставника и студената не потврђује да се ове шансе реализују

у пракси. Студенти имају примедбе на нефункционална знања, неинвентивне методе рада, недовољну праксу и деконтекстуализовано учење. С друге стране, наставници замерају студентима да нису мотивисани нити довољно посвећени учењу.

Други аутори иницирали су академску дебату уз аргументацију која се односи на преиспитивање ефикасности постојећих образовних модела за развој даровитих и усмеравају дискурс ка доприносу да се оцени степен потреба за редизајнирањем постојећих друштвених, институционалних и индивидуалних облика образовања даровитих и талентованих. У оквиру дискусије о значају познавања перфекционизма као црте даровитих ученика и типовима испољавања, посматрају се проблеми који се јављају у дидактичким процесима с даровитим ученицима: обесхрабреност и фрустрираност са повишеном самокритичношћу... и указује на смер којим је са даровитим ученицима потребно учити да се постављају реални циљеви и прихвата незадовољство као део процеса учења. У вези са реченим су дискусије у којима се разматрају импликације Стернбергове тријархичне теорије когнитивног развоја на изучавање и образовање даровитих. Наглашава се да субтеорије (контекстуална, искуствена и компоненцијална) пружају прилично широку основу за опис и објашњење природе интелигентног понашања и даровитости; дискутује Стернбергово схватање интелигенције и значај социјално-културног контекста, које се може разликовати чак и за исту особу у оквиру једне или друге културе, као и да је интелектуална даровитост вишедимензионална и укључује поред когнитивних и друге атрибуте, а даровити појединци исказују своју даровитост на различите начине и кроз различите облике.

З. Влајковац и С. Влајковац разматрају питање дидактичких инструкција којима се код даровитих ученика четвртог разреда основне школе подстицало манифестовање креативних способности у решавању проблема, тј. приказују домете инструкција из Озборнове стратегије контролног листа, које су имале намеру да усмере мишљење и понашање ученика током креативног решавања проблема.

Н. Мијановић дискутује о потреби да се у школској пракси преферирају рационалне комбинације различитих дидактичко-методичких модела, облика, метода, медија и приступа, с циљем да се појединачне предности максимално афирмишу, а истовремено минимизирају, колико је то год могуће, њихови недостаци. Уз ово, други аутори дотичу и питање курикулума, те се констатује да међу ауторима који се баве проблемима даровитих ученика постоји висок степен сагласности да структура наставних програма на наставничким

факултетима не пружа потребну основу за адекватно оспособљавање наставника за рад са даровитим ученицима. То за последицу има да будући наставници током свог школовања стичу мало, или нимало знања о даровитим ученицима, њиховим потребама, специфичностима и могућностима рада са њима, те указују потребу отклањања пропуста у студијским програмима наставничких факултета. На ово се наслања питање значаја проблема недовољне примене Индивидуалних образовних програма за даровите (ИОПЗ) и отвара питања која се дискутују на основу анализе релевантне документације (Каталог програма стручног усавршавања наставника, Министарство просвете и науке РС); посматра се заступљеност понуђених програма стручног усавршавања наставника за рад са даровитима, а емпиријским истраживањем постојање образовних потреба наставника за развој професионалних компетенција у раду са даровитима (С. Бабић-Кекез и Д. Фарбаш).

Г. Будимир-Нинковић и Н. Стевановић разматрају савремена теоријска и емпиријска истраживања у области образовања даровитих у вези са рачунарским играма и другим сродним информационо-комуникационим технологијама. Упркос присутном уверењу, међу стручном и широм јавношћу, да су рачунарске игре примарно вид забаве који нема за циљ развој знања, способности и креативности у овом раду се критички преиспитује такво уверење и износе се супротни аргументи у прегледу налаза страних и домаћих аутора о могућностима употребе рачунарских игара као специфичног технолошког продукта који помаже даровитима да ефективније искористе и развију креативне потенцијале. М. Дабић Боричић дискутује из угла даровитих захтеве и постигнућа математичке писмености која се евалуира *PISA* тестирањем, као и *TIMSS* тестирања, која се односе на познавање математичких садржаја, когнитивних вештина и стратегија ученика на високим нивоима у Србији 2011. године (*TIMSS*), односно 2012. године (*PISA*). У вези са тим на скупу су разматрана и питања компетенција наставника за рад са математички даровитим ученицима која се посматрају из угла потреба специфичних особина личности: *особа широких интересовања, истраживачког духа, да буде креативан и ентузијаста*, а анализира се и значај посебних функција: *наставник као стваралац атмосфере погодне за развој даровитости; наставник у улози родитеља; наставник као предавач; наставник као ментор*.

Претходних неколико цртица указује на ширину аспеката и сложеност запретености манифестовања даровитости, као подстицај за све веће захвате понирања у суштину овога феномена, с једне стране, а са друге – на појаву нових перспектива у сагледавању могућности да се

нају сигурнији путеви у повезивању теоријских концепата и практичних начина за ефикасније подстицање развоја даровитости у савременем контексту, који од њих, као и од нас који се заједно са њима трудимо да им развојни пут буде што успешнији. Текстови у овом монографском зборнику обећавају аподиктички дискурс и нове корисне идеје.

Академик проф. др Грозданка Гојков